

Sarkozy obhajuje staré riešenia pre novú SPP

In: Svetové pôdohospodárstvo, roč. XII, 2010, č.4, str.4

Analýza a komentár Chrisa Horsemana, šéfredaktora Agra Europe.

Mohla by sa azda Európa obrátiť chrbtom k poľnohospodárskej politike, ktorá uprednostňuje podporu príjmov farmárov pred podporou trhu? Mohla by sa EÚ vrátiť k politike aktívneho riadenia trhu z osemdesiatych rokov minulého storočia?

Zdá sa nepravdepodobné, že by takáto myšlienka mohla vôbec niekedy získať dôveryhodnosť medzi politikmi. Takéto smerovanie vývoja SPP by bolo ekonomicky cestou späť, viedlo by to k pobúreniu politikov a (veľmi pravdepodobne) bolo by to nelegálne v rámci legislatívy WTO. A takúto zmenu v smerovaní politiky SPP navrhol francúzsky prezident Nicolas Sarkozy.

Je to indikátor, že dnešná SPP, v ktorej dominuje jednotná platba na farmu a rozpočet v hodnote multimiliárd €, nie je v súčasných ekonomických podmienkach schopná zabezpečiť jej základnú úlohu - podporu príjmov farmárov.

V roku 2009 v porovnaní s rokom 2008 klesli v EÚ-27 poľnohospodárske príjmy v reálnom vyjadrení o 12,2%, pretože ceny väčšiny významných poľnohospodárskych produktov – najmä mlieka – prudko klesli.

Príjmy v minulom roku klesli v 22 členských krajinách, pričom Taliansko, Nemecko, Írsko, Rakúsko a Francúzsko zaznamenali pokles o 20% alebo viac. Jedinou krajinou, v ktorej poľnohospodárske príjmy v minulom roku podstatne vzrástli – o 14,3% - bola Veľká Británia, kde pokles hodnoty libry oproti euru poskytol britským farmárom zvýšenie príjmov (dočasne).

Je veľkým prekvapením, že k takémuto vývoju dochádza v čase, keď Komisia plánuje azda najrozsiahlejšie návrhy reformy SPP na 20 rokov.

Väčšia podpora trhu

Zatiaľ čo sa väčšina krajín uspokojila s požiadavkou prísnejších bezpečnostných sietí pre trh a ceny na pokrytie existujúcej štruktúry poľnohospodárskej politiky, francúzska vláda, ktorá je v taktickom myslení niekoľko krokov pred ostatnými, navrhla oklieštiť jednotnú platbu na farmu za účelom uvoľnenia peňazí pre podporu cien.

Vo svojom vystúpení 6. marca v rámci okrúhleho stola pre francúzske poľnohospodárstvo sa Sarkozy netajil odporom pre neviazanú podporu príjmov, ktorá sa teraz týka 77% zo všetkých výdavkov 1. Piliera SPP.

Nastavovanie spätného chodu reformy

Je však zaujímavé, že taký odklon od podpory príjmov k podpore cien, teda opačný trend k tomu, ktorý bol v SPP prirodzený od MacSharryho reformy schválenej v roku 1992, by dokonca mohol byť predmetom diskusie.

Celkový vývoj poľnohospodárskej politiky EÚ za posledných 20 rokov smeroval k odstráneniu záťaže podpory poľnohospodárstva zo spotrebiteľov a jej preneseniu vo veľkom rozsahu na daňových poplatníkov.

Ilustrujú to dva grafy OECD zachytávajúce percento odhadu podpory spotrebiteľov v EÚ-27 počas rokov 1986 až 2008 na jednej strane a celkový rozpočet SPP na druhej strane. Dokonca aj pri pričlenení 15 nových členských štátov počas medziobdobia, je trend zvýraznený

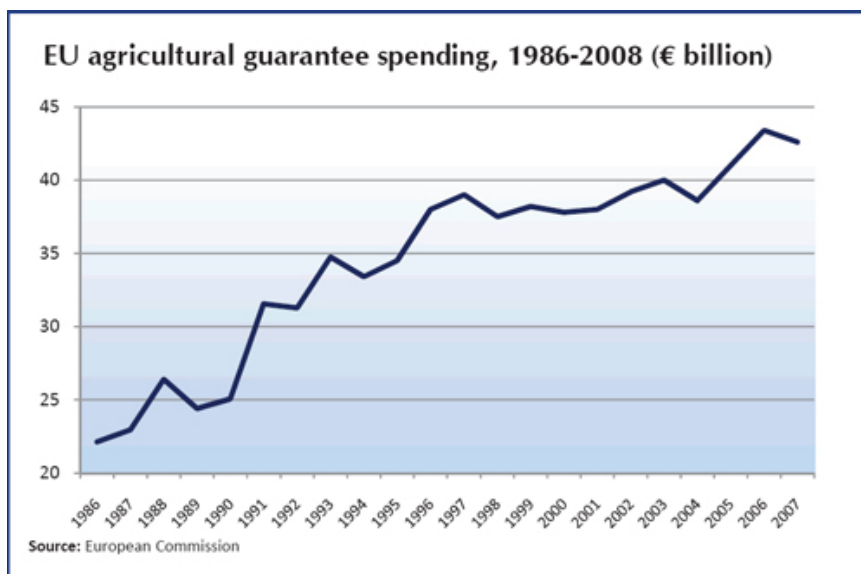
zavedením nových priamych podporných platieb od roku 1993 a ich konsolidáciou do jednotnej platby na farmu od roku 2005, dost' jasný.

Zvyšovanie rozpočtu predstavuje Achillovu päťu politiky Komisie v oblasti neviazaných poľnohospodárskych platieb, najmä keď v zajatí recesie chcú vlády členských štátov začať rokovania o rozpočte EÚ na roky 2014 až 2020.

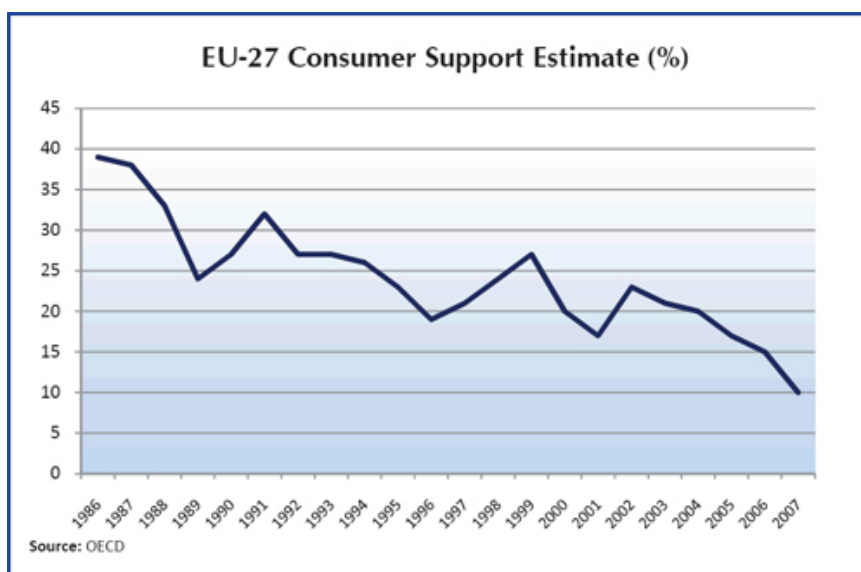
1. Pilier pod tlakom rozpočtu

Faktom je, že dotácie SPP sa pri nastávajúcej revízii rozpočtu dostanú pod silný tlak. Dá sa tušiť, že hlavné úsporné opatrenia budú zamerané na 1. Pilier SPP (hoci ako bolo evidentné v rozpočte na roky 2007 až 2013 predstavuje 2. Pilier ľahší cieľ).

1. Graf: Poľnohospodárske záručné výdavky v r. 1986-2008 (v miliardách €)

2. Graf: Odhad spotrebiteľských podpôr (v %)

V súčasnom období je Komisia poverená revidovať všetky aspekty rozpočtu SPP ako súčasť postupu pri revízii rozpočtu, pre ktorú budú v tomto roku publikované prvé návrhy. Sarkozy do diskusie zaviedol nový faktor – prezentujúci udržanie rozpočtového status quo alebo niečoho tomu podobného, ako menšieho zlu pre tých, ktorí sa snažia o reformu SPP.

Jednotná platba na farmu je v súčasnom období kritizovaná z niekoľkých hľadísk a nielen pre jej neschopnosť udržať krok s ekonomickými potrebami ťažko skúšaných farmárov. Environmentalisti sa sťažujú na údajné zlyhanie mechanizmu krížového plnenia pri zabezpečovaní reálnych environmentálnych cieľov; ekonómovia ju obviňujú z brzdenia veľmi potrebnej štrukturálnej zmeny v európskom poľnohospodárstve; a krajiny strednej a východnej Európy napadli nerovnováhu systému vyjadrenú priemernou výškou platieb na hektár v rôznych krajinách.

V konečnom štádiu však bude nastávajúca diskusia k reforme zameraná na rozpočet. Pol tuca významných čistých prispievateľov do rozpočtu EÚ (a jedným z nich je aj Francúzsko) bude tlačiť na zníženie ich finančných záväzkov a jednotná platba na farmu, ktorá sama tvorí asi štvrtinu celého rozpočtu EÚ, je prvým cieľom.

Pred 10 rokmi lídri EÚ v rokovaní o Agende 2000 v poslednom momente zmiernili dohodu o reforme SPP, pretože sa obávali, že návrh intenzifikovať prechod od podpory trhu k podpore príjmov by mohol spôsobiť neprimeranú záťaž na rozpočet EÚ. Podobné znepokojenie sa môže objaviť v rozhovoroch o rozpočte na roky 2010-2011.